

Informace k předškolnímu vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let v mateřské škole

V Praze dne 1. září 2016

Č. j.: MSMT-26747/2016

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydává pro mateřské školy informace ke vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let v mateřských školách. Problematika přijímání k předškolnímu vzdělávání dvouletých dětí do mateřských škol nepřináší žádné zásadní změny ve směru ke zřizovatelům, snahou těchto informací je pomoci mateřským školám a poskytnout jim vodítka, jak mají postupovat a jaká opatření učinit, aby byly nastaveny co nejoptimálnější podmínky jak pro děti mladší 3 let, tak pro pracovníky mateřských škol.

Zákonné ukotvení

Vzdělávání dětí mladších 3 let v mateřské škole zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), již od své účinnosti v roce 2005, nevylučoval. Přijímání dětí ve věku od 2 do 3 let do mateřských škol má díky nižšímu počtu starších dětí hlásících se k předškolnímu vzdělávání zvyšující tendenci. Zákonem č. 178/2016 Sb., ze dne 20. dubna 2016, kterým se mění školský zákon, se s účinností od 1. 9. 2016 stanoví, že se předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však od 2 let. S odloženou účinností od roku 2020 bude předškolní vzdělávání organizováno pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let.

O přijetí dítěte do mateřské školy vždy rozhoduje ředitel mateřské školy. Rozhodnutím o přijetí se každé přijaté dítě stává dítětem mateřské školy se všemi právy a povinnostmi s tím souvisejícími. Právní osoba vykonávající činnost mateřské školy se při poskytování předškolního vzdělávání každému přijatému dítěti řídí školskými právními předpisy, zejména školským zákonem, vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o předškolním vzdělávání“), vyhláškou č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů. Povinností ředitele je zajistit optimální podmínky pro vzdělávání, a to i pro děti ve věku od 2 do 3 let, pokud se v mateřské škole vzdělávají.

Podmínky pro vzdělávání

Pro zajištění kvalitních podmínek pro vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let je třeba ve škole přijmout jistá opatření týkající se zajištění bezpečnostních, hygienických, prostorových i materiálních podmínek, včetně přizpůsobení organizace vzdělávání. Tato opatření se pak promítají do vnitřních předpisů, školního vzdělávacího programu, školního řádu apod.

Věcné podmínky

V oblasti věcných (materiálních) podmínek je třeba zvážit vhodnost některých stávajících hraček (věková hranice vhodnosti použití hračky je uvedena na obalu výrobku), didaktických pomůcek a vybavení pro děti ve věku od 2 do 3 let v dané třídě mateřské školy (záleží na tom, zda je věkové složení dětí ve třídě homogenní nebo heterogenní a podle toho eliminovat nebo odstupňovat přístupnost některého vybavení – uzavíratelné skříňky, vyšší

police apod.), zajistit využívání pouze odpovídajícího zahradního vybavení školy (průlezky, skluzavky a další prvky) vzhledem k věku, potažmo výšce dětí, nebo např. zajistit sedací nábytek, který zohledňuje menší tělesnou výšku dvouletých dětí a podporuje správné držení těla při sezení. Ergonomické parametry školního nábytku upravuje vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů, v Příloze č. 2, a dále je upraveno ČSN EN 1729-1.

Prostředí musí být takové, aby poskytovalo dostatečný prostor pro volný pohyb i hru dětí a zároveň bezpečí a klid pro odpočinek v průběhu celého dne, jak je uvedeno v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV).

Hygienické podmínky

Stávající hygienické předpisy pro vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let jsou již zohledněny (viz vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů). Tato vyhláška upravuje hygienická zařízení pro děti do 3 let věku v příloze 1 bod 4, který lze uplatnit i v mateřské škole. V souladu s touto přílohou má být umývárna vybavena přebalovacím stolem a krytým nášlapným odpadkovým košem. Pro zajištění osobní hygieny dětí je možné použít nočníky (nezbytné je zajištění jejich adekvátního vymývání a dezinfekce).

Životospráva

V oblasti životosprávy je vhodné zvážit úpravu denního režimu (zejména v souvislosti s individuální potřebou aktivity, odpočinku nebo spánku jednotlivých dětí). V oblasti ochrany veřejného zdraví není třeba iniciovat další změny v právních předpisech, s ohledem na děti ve věku od 2 do 3 let, neboť ve stávajících předpisech je toto již ošetřeno.

Personální podmínky

Je žádoucí, aby ředitelé škol optimálně využili maximální možné výše úvazků pedagogických pracovníků. Zároveň by měli přizpůsobit rozpis přímé pedagogické činnosti pedagogů tak, aby bylo možné co největší souběžné působení pedagogů v rámci třídy mateřské školy v organizačně náročnějších částech dne.

Možností pro personální posílení mateřské školy o školního asistenta, školního psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pedagoga, příp. chůvu v mateřské škole je jejich zajištění prostřednictvím financování z projektu OP VVV *Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování – Šablony pro MŠ*. V případě zmíněné výzvy se jedná o „průběžnou“ výzvu, přičemž termín zahájení přijímání žádostí o podporu je od května 2016 do června 2017.

Podmínkou výkonu činnosti chůvy je povinnost splňovat minimální kvalifikační požadavky v souladu s kvalifikací pozice „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“, nebo „Chůva pro dětské koutky“ dle Národní soustavy kvalifikací, nebo minimálně středoškolské vzdělání v oblasti pedagogiky, zdravotnictví, sociální péče. Výši úvazku může ředitel školy zvolit dle potřeby školy. Pracovní smlouvu, popř. dohodu o pracovní činnosti, konkrétní náplň práce, rozsah a rozpis jednotlivých činností stanoví ředitel školy na základě skutečných

potřeb dětí. Chůva v mateřské škole bude pomáhat učitelce mateřské školy s péčí o dvouleté děti, a to zejména v oblasti sebeobsluhy dítěte, zajištění bezpečnosti a individuálních potřeb dítěte. Mateřská škola může využít šablonu za podmínky, že ve škole budou zařazeny alespoň dvě dvouleté děti, které dovrší věku tří let nejdříve ve 2. pololetí školního roku, během kterého děti do mateřské školy nastoupí. Dvě dvouleté děti musí být v mateřské škole zapsány po celou dobu realizace aktivity. Vzhledem k tomu, že si ředitel školy může předem určit délku i výši úvazku chůvy, uzavře pracovní poměr jen na danou dobu (nevzniknou náklady na odstupné).

Další vzdělávání učitelů mateřských škol

Je vhodné se v dané problematice vzdělávat v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Ať už k tématu psychologických nebo fyzických specifíků vývoje dvouletých dětí nebo právní rovinu jejich přijímání do mateřské školy či jejich pobytu tam. Na vzdělávací akci je možné se přihlásit u institucí poskytujících tyto služby (akreditované vzdělávací programy). MŠMT již připravilo *Standard vzdělávacího programu pro práci s dětmi méně než tříletými v mateřských školách*, podle kterého budou instituce další vzdělávání poskytovat.

Organizace vzdělávání

Z hlediska organizačního zajištění chodu je třeba umožnit dětem zejména individuálně přizpůsobený adaptační režim, dostatek času na veškeré aktivity včetně převlékání a stravování, zohlednit v souladu s právními předpisy počet dětí ve třídě mateřské školy. Organizace vzdělávání je plně v kompetenci ředitele mateřské školy, který postupuje podle právních předpisů.

Stravování

Při přijetí dítěte do mateřské školy stanoví ředitel mateřské školy po dohodě se zákonným zástupcem dítěte způsob a rozsah stravování dítěte, a to tak, aby se dítě, je-li v době podávání jídla přítomno v mateřské škole, stravovalo vždy. To znamená, že má nárok na stravování formou přesnídávky, oběda a svačiny, a to v souvislosti s délkou dohodnutého pobytu v mateřské škole.

Školní stravování se řídí stanovenými výživovými normami a rozpětím finančních limitů na nákup potravin (vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování). Děti mladší 3 let jsou zařazovány do skupiny strážníků (3 – 6 let) uvedené v Příloze č. 1, vyhlášky o školním stravování. Množství stravy poskytované pro tyto děti je vhodné přizpůsobit podle jejich individuální potřeby.

Bezpečnostní podmínky

Se zajištěním bezpečnosti úzce souvisí již výše zmíněné podmínky, jejichž optimální nastavení může eliminovat případná bezpečnostní rizika. Vyhláška o předškolním vzdělávání umožňuje ve výjimečných případech zvýšení počtu dětí, které se pohybují s učitelcem mimo areál mateřské školy o 8 dětí (v případě dětí z běžných tříd) a o 11 dětí (v případě zařazení dětí s priznanými podpůrnými opatřeními druhého až pátého stupně nebo dětmi mladšími 3 let). Při zvýšení počtu dětí uvedeném v předchozí větě nebo při specifických činnostech, například sportovních činnostech, nebo při pobytu dětí v prostředí náročném na bezpečnost určí ředitel mateřské školy k zajištění bezpečnosti dětí dalšího pedagogického pracovníka,

ve výjimečných případech jinou zletilou osobu, která je způsobilá k právním úkonům a která je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost mateřské školy.

Dále je nutné zajistit, aby se děti mladší 3 let vzdělávaly nejvýše ve druhém nadzemním podlaží. Zde je tedy nezbytné zohlednit jejich zařazení do tříd, které jsou v přízemí nebo prvním patře budovy školy. Děti ve věku od 2 do 3 let jsou skupinou osob se zvýšeným požárním rizikem. V souvislosti se zajištěním prevence bezpečnostně požárních rizik je vhodné také proškolenat zaměstnance škol ve zmíněné oblasti, zmapovat situaci v souvislosti se zajišťováním případné evakuace dětí, zpracovat plán postupu v případě ohrožení.

Obsah vzdělávání

Dne 12. srpna 2016 se opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy mění RVP PV. Účinnost změny RVP PV je k 1. září 2016. Školy poskytující předškolní vzdělávání uvedou své školní vzdělávací programy do souladu s RVP PV nejpozději do 1. září 2017.

Do doby uvedení školního vzdělávacího programu do souladu s RVP PV, ve znění výše zmíněného opatření, upravuje škola podmínky vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí nadaných podle RVP PV, ve znění tohoto opatření, s přihlédnutím ke speciálním vzdělávacím potřebám dětí.

Úprava RVP PV v souvislosti s předškolním vzděláváním dvouletých dětí bude realizována do konce roku 2016. Bližší informace o pedagogické práci s dětmi ve věku od 2 do 3 let nejsou předmětem tohoto materiálu, budou součástí metodiky vydané Národním ústavem pro vzdělávání, školského poradenského zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Financování

V následujících letech budou děti mladší 3 let při financování škol zohledněny tak, aby bylo možné zajistit odpovídající personální zajištění dalším učitelem nebo nepedagogickým pracovníkem. S úpravou zvýšeného finančního normativu pro děti mladší 3 let se počítá od roku 2017.